

är sålunda fullt säkert. Därefter äro flera runor skadade, så att endast nedre delen av 4 raka stavar finns kvar före 12 **k**, som är säkert, fastän skadat upptill. R. 11–12 torde ha varit **ok**, fastän intet spår av bistavar finns bevarat i r. 11. (v. Friesen har tyckt sig kunna spåra en liten rest av nedre bistaven i ett **o**, liksom av nedersta punkten i ett föregående skiljetecken.) I så fall måste där framför stå ett mycket kort namn; då **r** är uteslutet med hänsyn till utrymmet och de bevarade resterna, bör sista runan i det korta namnet ha varit **n**, **l** eller (ett helt förstört) **s**. **fin** vore möjligt, likaså **tan**, men naturligtvis ytterst osäkert. — 14 **e** är tydligt stunget. 15 **r** och 18 **r** äro påfallande olika. Alla runor i namnet 13–18 **heruþr** äro säkra. 19 **l** är säkert (icke **r**). 20 **i** är icke stunget. Bistaven i 27 **n** är mycket lång, den når till ramlinjerna upptill och nedtill, mycket olika det följande 30 **n**. Runan är missbildad, sannolikt genom felhuggning. 29 **e** är säkert stunget, sannolikt även 32 **e**. R. 33 har t. h. en bistav ansatt så långt nere, att runan måste ha varit **f**. Därefter är ett stycke bortslaget med 6–8 runor. Av 36 **m** finns endast v. bistaven, men denna är fullt tydlig, och runan måste sålunda ha varit **m**. Där framför har då stått ett kvinnonamn, slutande på 34–35 **up**. Det har sannolikt varit ett namn på *-þiaup* : *Hallþiaup*, *Botþiaup*; se om dessa G 3.

Två söner ha låtit resa stenen till minne av sin moder. Deras namn, *Botvatr* (äldre *Bothvatr*) och *Herroþr*, äro icke kända från andra gotländska runinskrifter. En gård Botvatte finns i Ala sn.

Runornas form är av stort intresse, en blandning av kortkvistrunor och vanliga runor. Icke minst därför måste man beklaga, att inskriften är defekt. Sannolikt har den slutat med ett **mopur** : **sina**.

Redan »dvärgstenarnas» format gör det sannolikt, att de alltifrån början ha varit avsedda för kyrkogårdar. De behövde i denna omgivning icke dominera genom sin storlek eller påkalla uppmärksamheten. Kyrkan själv angav platsen för gravarna och minnet. Dessa stenar tillhöra av allt att döma ett tidigt skede av kristen tid. Såväl med avseende på deras yttre form som med hänsyn till deras dekorativa utstyrelse visa de klar anslutning till bildstenstraditionen. Den yttre kantbården har dock i regel blivit ersatt med ett inskriftsband med runor. Själva inskriften har blivit något mera väsentligt för dessa minnesstenar än i de äldre bildstenarna. De äldre »svensk-norska» runorna (på t. ex. Tjängvidestenen) ha blivit ersatta med de mera dekorativa »danska». Dvärgstenar av detta slag förekomma så gott som uteslutande på södra Gotland, från Grötlingbo upp till Levide–Stånga–Ardre: utom G 37 räknas hit G 52–53 Rone, G 57 Hemse, G 77 Levide, G 86–87 Stånga, G 92–94 Närs sn, G 111–114 Ardre. Många av dem äro tyvärr bevarade endast i fragmentariskt skick. Påfallande många äro av sandsten: utom G 37 även G 57, 86, 94, 111–114.

38. Grötlingbo kyrka.

Litteratur: P. A. Säve, *Reseberättelse* 1864 (ATA), s. 185, 186; C. Säve, *Brev till P. A. Säve* den 11/9 1864 (hs R 623: 5 s. 633); O. v. Friesen, *Anteckningar* 1923 (UUB).

Avbildning: P. A. Säve, teckning (a. a. s. 185, 186).

Runristningar i kalkputsen i olika delar av kyrkan och teckningar med rödkrita på norra muren i tornkammaren och på sydvästra pelaren. Numera överkalkade och försvunna.

Följande har upptecknats av P. A. Säve:

a) »Run-ritning i kalkrappningen invändigt å södra muren af tornkammaren; flera skepp m. m. förekomma — figuren är 6 tum hög —, men det mesta är troligtvis förstördt. — De märklige staföfningarne, *fuiatoie* (liksom i Bunge) finnas också här. — Men hvad mycket öfrigt af streck, figurer, otydliga run-drag m. m. här finnes, kan ej med någon säkerhet vidare utforskas.» Se fig. 36.

kesus : nabi alhlum : krisnum : sialum :

amen [upp- och nedvänt:] **fupokh --** **gesus · nabi : h ...**

... otars : sial ...

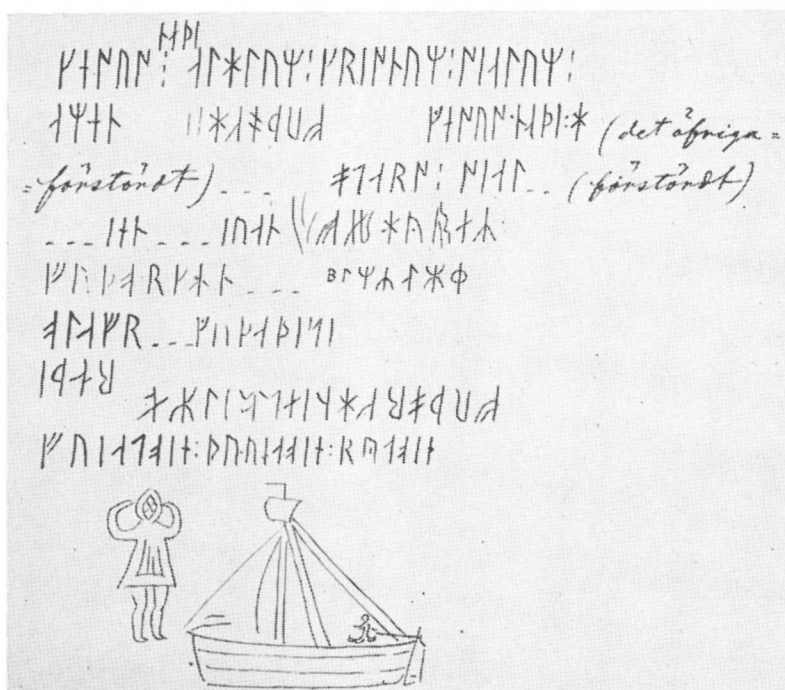

Fig. 36. G 38: a. Grötlingbo kyrka. Efter teckning av P. A. Säve.

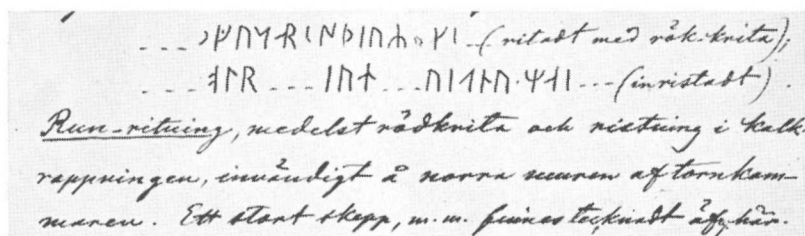

Fig. 37. G 38: b. Grötlingbo kyrka. Efter teckning av P. A. Säve.

... ien ... iuan ... hyrar

fuporkhn ... blmr ↑ 𐌿 𐌺

olafr ... gupapi si ...

[upp- och nedvänt:] rapi

» fupork hnias - - - -

fuiatoie : puuiaoie : rytoie

»Jesus nåde alla kristna själar. Amen. — fupo[r]k h--. Jesus nåde ... Otars(?) ... själ ... Johan ...
— fupork hn ... blmr ↑ 𐌿 𐌺. — Olav ... Gud [n]åde själ(?) ... Tyde ... — fupork hnias ...»

»Jesus nåde alla kristna själar»: Liknande böner i inskrifterna G 63, 99, 100, S 1, 71, på en numera förkommen gravhäll i Klinte kyrka (F h 8 s. 102).

fuiatoie o. s. v.: en liknande inskrift finns i Bunge kyrka.

Fig. 38. Grötlingbo kyrka. Runinskrift på hanbjälke. Foto G. Arwidsson 30/8 1949.

b) »Run-ritning, medelst rödkrita och ristning i kalkrappningen, invändigt å norra muren af tornkammaren. Ett stort skepp m. m. finnes tecknad äfven här. Se fig. 37.

... -gusar-spiur·ki ... (ritadt med rödkrita)

... olr ... iuan ... uitnu·mai ... (inristadt).»

c) »Nisch (i södra chor-muren) med slingor och kanske Runor (?), mycket otydliga (å östra takstenen).»

d) »Bomärken, kanske också Runor (?) der (uti vestra smygen inne i stordörren).»

e) »Runor (ritade med röd-krita) å sydvästra pelaren.»

†·J·H

O. v. Friesen har år 1923 förgäves sökt de av Säve uppgivna runorna. »Alla en gång förefintliga rappningsristningar äro överkalkade och helt borta. På sydvästra pelaren mycket otydliga.»

Enligt meddelande av dåv. landsantikvarien Greta Arwidsson i brev till Sven B. F. Jansson den 6 okt. 1949 (ATA) har en inskrift på 8 runor funnits inristad på en hanbjälke ovanför valven i Grötlingbo kyrka (fig. 38). Ristningen har icke kunnat återfinnas.

39. Koparve, Grötlingbo sn.

Litteratur: J. Peringskiöld, Monumenta Sveo-Gothorum, Vol. 8 (F h 8), bl. 101.

Avbildning: Teckning från 1700-talet av okänd (i Peringskiöld a. a.).

I den samling av teckningar av gotländska runristade gravhällar, som har inbundits i Vol. 8 av Peringskiölds stora verk *Monumenta Sveo-Gothorum*, finns avbildning av en sten, som icke är känd genom någon annan källa. Teckningen är försedd med följande påskrift: »Thenna Sten finnes uti en åker wid en by uti Grötlingbo sokn benämbd Koparfwe, är uttagen af ett nederfallit gammalt stenhuis.»